

Warszawa, 20.07.2020r.

Łukasz Szumowski
Minister Zdrowia
Ministerstwo Zdrowia
ul. Miodowa 15,
00-952 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Zwracam się do Pana w imieniu Stowarzyszenia Amnesty International, polskiej sekcji międzynarodowej pozarządowej organizacji zajmującej się prawami człowieka.

13 lipca Amnesty International opublikowała raport *Narażeni, uciszeni, atakowani: brak ochrony pracowników medycznych i pracowników podstawowych usług medycznych w czasie pandemii COVID-19 (Exposed, Silenced, Attacked: failures to protect health and essential workers during COVID-19 pandemic)*, Index: POL 40/2572/2020 (kopia raportu jest załączona do listu). W raporcie przedstawiono poważne obawy i problemy będące obecnie udziałem pracowników medycznych i pracowników podstawowych usług publicznych oraz różne przykłady nieradzenia sobie przez państwa z odpowiednim poszanowaniem wszystkich obowiązujących praw człowieka.

Analiza Amnesty International pokazała, że pracownicy medyczni i pracownicy podstawowych usług medycznych mierzą się w swojej pracy z ogromnymi wyzwaniami. Ryzykowali swoim zdrowiem, dobrostanem i życiem. Często również pracowali w trudnych warunkach, nie otrzymując przy tym prawie żadnego wsparcia, aby zapewnić ludziom dostęp do podstawowych usług, których potrzebują, m.in. opieki zdrowotnej, jedzenia i innych podstawowych towarów oraz publicznych usług ratunkowych. Do końca czerwca na świecie zmarło z powodu COVID-19 ponad 3000 pracowników medycznych – dane te są prawdopodobnie sporo zaniżone ze względu na niezgłaszanie wszystkich przypadków.

Braki w środkach ochrony osobistej (ŚOO) w niektórych krajach oznaczają, że pracownicy medyczni i pracownicy podstawowych usług publicznych często musieli wykonywać swoją pracę bez odpowiedniej ochrony i w niebezpiecznych warunkach. W niektórych przypadkach nie otrzymali odpowiedniej zapłaty ani odszkodowania, często doświadczali też dużego obciążenia pracą, co w konsekwencji wpłynęło na ich poziom lęku i stresu. Kiedy próbowali mówić otwarcie o swoich obawach, wielu z nich spotkało się z różnymi rodzajami represji ze strony rządu i swoich pracodawców.

Co więcej, pracownicy medyczni i pracownicy podstawowych usług publicznych w niektórych państwach stali się ofiarami przemocy fizycznej czy stygmatyzacji ze względu na wykonywaną przez siebie pracę, co utrudniło im dostęp do podstawowych usług publicznych, np. mieszkalnych. Chociaż wiele z tych kwestii ujawniło się w kontekście pandemii, to często odzwierciedlają one długotrwałe problemy strukturalne, z którymi borykają się od wielu lat systemy zdrowia oraz systemy socjalne, m.in. systematyczny brak inwestycji czy przygotowania na sytuacje kryzysowe, zła infrastruktura, niedostateczne egzekwowanie praw człowieka w systemie opieki medycznej. Niezależnie od przyczyny, nastąpił czas, żeby zapewnić pracownikom medycznym i pracownikom podstawowych usług publicznych odpowiednią ochronę, a władze wszystkich państw mają obowiązek tego dokonać. Niezajęcie się tą kwestią pociąga za sobą ogromny koszt, który będą musieli ponieść wszyscy.

Amnesty International wzywa, by Polska podjęła natychmiastowe działania w celu zapewnienia pracownikom medycznym i pracownikom podstawowych usług publicznych odpowiednią ochronę w czasie pandemii COVID-19. W szczególności domaga się:

- bezpiecznych i sprawiedliwych warunków pracy, w tym zapewnienia odpowiedniej ilości ŚOO wszystkim pracownikom medycznym i pracownikom podstawowych usług medycznych narażonych na COVID-19, ze względu na wykonywaną przez nich pracę w czasie pandemii;
- uznania COVID-19 za chorobę zawodową w celu zapewnienia pracownikom medycznym i pracownikom podstawowych usług publicznych dostępu do opieki i świadczeń, które im przysługują. Jeżeli pracownicy medyczni i pracownicy podstawowych usług publicznych umrą wskutek zarażenia się COVID-19, ich rodziny oraz osoby, które są na ich utrzymaniu powinny otrzymać odszkodowanie oraz inne formy wsparcia;

- uczestnictwa pracowników medycznych i pracowników podstawowych usług publicznych w opracowywaniu i realizowaniu polityk, które ich dotyczą oraz zapewnienia, by przyszłe reformy zdrowotne i socjalne były oparte na zasadzie ponoszenia odpowiedzialności i przejrzystości oraz, by były zgodne z zobowiązaniami Polski w zakresie praw człowieka;
- by wszyscy pracodawcy wprowadzili systemy, które pozwalają pracownikom medycznym i pracownikom podstawowych usług publicznych informować o zagrożeniach w zakresie bezpieczeństwa i zdrowia oraz o warunkach pracy bez obawy przed represjami. Pracownicy medyczni oraz pracownicy podstawowych usług publicznych powinni mieć również prawo do krytykowania działań rządu w kwestii pandemii bez obawy przed represjami i sankcjami;
- by wdrożone zostały środki, które przeciwdziałają dyskryminacji, stygmatyzowaniu oraz przemocy wobec pracowników medycznych i pracowników podstawowych usług publicznych. Środki takie powinny obejmować rozpowszechnianie rzetelnych i potwierdzonych informacji o wirusie COVID-19, ułatwienie dostępu pracownikom medycznym i pracownikom podstawowych usług publicznych do podstawowych usług publicznych, oceny ryzyka dotyczących pracowników medycznych i pracowników podstawowych usług publicznych w ich miejscu pracy oraz w ich środowisku oraz wprowadzenie odpowiednich środków bezpieczeństwa w celu przeciwdziałania wszelkim zagrożeniom;
- by prawa do: ochrony zdrowia, pracy i w pracy, ubezpieczenia społecznego oraz odpowiedniego standardu życia były uznane przez prawo i chronione;
- ratyfikacji przez Polskę konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczących: bezpieczeństwa, zdrowia pracowników i środowiska pracy (1981r.) oraz świadczeń w razie wypadków przy pracy i chorób zawodowych (1964r.);

Rozliczenie i ponoszenie odpowiedzialności jest istotną częścią odbudowy państw po pandemii. Domagamy się, aby przeprowadził Pan całościową, rzeczywistą i niezależną ocenę przygotowania rządu na pandemię oraz reakcji na nią w celu wyciągnięcia wniosków oraz zapewnienia odpowiednich środków, sądowych bądź innych, pracownikom, których prawa zostały naruszone. W celu zapewnienia skuteczniejszej ochrony w przyszłości, taka ocena powinna objąć gromadzenie i publikację danych koniecznych do analizy potrzeb, dostępu oraz braków w zakresie ŚSO dostarczanych pracownikom medycznym i pracownikom podstawowych usług publicznych, dane liczbowe dotyczące pracowników medycznych i

pracowników podstawowych usług publicznych, którzy zarazili się COVID-19, w tym dane nt. liczby przypadków śmiertelnych wskutek zakażenia. Dane te powinny uwzględniać również przesłanki dyskryminacyjne takie jak (m.in., ale nie tylko): płeć, rasa, status społeczny, grupa etniczna oraz wszędzie, gdzie to możliwe, narodowość i miejsce pracy.

Pandemia COVID-19 jest ogólnoswiatowym problemem, który wymaga ogólnoswiatowego rozwiązania – niektóre państwa nie mają środków ani możliwości, aby poradzić sobie ze zdrowotnymi i społecznymi konsekwencjami pandemii bez pomocy z zewnątrz. Wszystkie państwa muszą współpracować oraz wspierać pełną realizację praw człowieka na całym świecie poprzez wypełnianie swoich zobowiązań w zakresie współpracy międzynarodowej oraz wspierania wspólnej próby powstrzymania, złagodzenia oraz pokonania pandemii COVID-19. Domagamy się, aby Polska współpracowała z innymi państwami oraz udzielała pomocy finansowej w razie konieczności, a także udostępniała informacje na temat najlepszych rozwiązań walki z wirusem, w tym informacje naukowe na temat wirusa, informacje techniczne na temat produkcji sprzętu medycznego oraz ŚOO w warunkach domowych, a także dążyła do zapewnienia wszystkim osobom na świecie równego dostępu do szczepionki, gdy ta będzie już dostępna.

Wprowadzenie w życie naszych zaleceń, w tym krytycznej i niezależnej oceny aktualnej reakcji Polski na pandemię, niezwłocznego naprawiania błędów i wdrażania adekwatnych rozwiązań mogłoby znacznie poprawić sytuację pracowników medycznych i pracowników podstawowych usług medycznych oraz zapewnić ochronę ich praw człowieka w czasie pandemii lub w przypadku wybuchu każdej innej masowej choroby w przyszłości.

Pozostaję do Pańskiej dyspozycji, jeśli zechciałby Pan przedyskutować któryś z wymienionych wyżej punktów.

Z wyrazami szacunku,

Zał. Raport *Exposed, Silenced, Attacked: failures to protect health and essential workers during COVID-19 pandemic*